

BEN JONSON

VOLPONE

VERTALING EN BEWERKING

DOOD PAARD

© 1605, Ben Jonson
© 2016, vertaling Dood Paard
© 2016, vertaling gedicht van Daniil Charms,
Robbert-Jan Henkes

Personages

Volpone (Vos) – een edelman uit Venetië

Mosca (Vlieg) – zijn knecht

Voltore (Gier) – een advocaat

Corbaccio (Raaf) – een oude heer

Bonario – zijn zoon

Corvino (Zwarte Kraai) – een koopman

Celia – zijn vrouw

Lady Would-Be – een Engelse dame

Nano – een dwerg

Androgyno – een hermafrodit

Castrone – een eunuch

De rechters van Venetië

proloog

Over hoe papa voor mij een bunzing schoot

Op een avond kwam mijn papa
Kwam mijn pap met grote stappen.
Kwam mijn pap met grote stappen
Stap voor stap naar huis toe stappen.

Mijn papa liep over de weg –
Zag een bunzing bij de heg.
Zag een bunzing bij de heg
En die keek van papa weg.

Papa dacht: 'Een bunzing is
Een mooi beestje, niks mee mis.
Een mooi beestje, niks mee mis,
Als het echt een bunzing is.'

De bunzing zat en keek wat
Keek naar papa op zijn pad.
Keek naar papa op zijn pad
Toen werd hij het zitten zat.

Papa wacht niet langer meer,
Papa haalt zijn schietgeweer,
Papa haalt zijn schietgeweer,
En keert naar de bunzing weer.

De bunzing rent naar de rivier,
De rivier niet ver van hier,
En niet ver achter het dier
Rent papa ook naar de rivier.

Papa rent en hij wordt boos,
Rammelt met zijn kogeldoos,
Rammelt met zijn kogeldoos,
– Niet zo snel jij! – roept hij boos.

Maar de bunzing, staart omhoog,
Vluchtte verder, met een boog.
Bruggen over, met een boog,
Met zijn bunzingstaart omhoog.

Papa haalt de trekker over,
Kopjeduikelt dan hals over
Kopjeduikelt dan hals over
Kop – en buitelt achterover.

Maar zijn schietgeweer gaat af
Donderbust van pief poef paf!
Bulderbast van pief poef paf!
En daarna vliegt de loop eraf.

In een mum staat papa weer
Maar het dier beweegt niet meer
De bunzing ligt en leeft niet meer
Maar met papa gaat het weer

Papa nam de bunzing mee
Mee naar huis nam hij hem mee
Mee naar huis sleept hij hem mee
Sleept hem aan zijn pootje mee

Ik kreeg de bunzing, wat een feest!
Ik maakte snel een speelgoedbeest,
Met zaagsel een groot speelgoedbeest.
Een bunzing krijgen is een feest!

Kijk, hier zie je hem getekend,
Onze bunzing, hij lijkt sprekend,
Ja, niet sprékend, vanzelfsprekend,
Maar uitstekend nagetekend.

© 1605, Ben Jonson
© 2016, vertaling Dood Paard
© 2016, vertaling gedicht van Daniil Charms,
Robbert-Jan Henkes

akte 1

Scène 1

volpone Dag dag, dag mijn goud:

Mijn altaar, ik wil mijn god zien.

Mosca onthult de schat.

Gezegend, de ziel van de wereld, en die van mij.

De geile aarde smacht minder naar een frisse lentezon, dan ik naar jou,
die elke gloed overtreft.

Mijn goud is een vuur in de nacht; de eerste dag
die in de chaos de duisternis verdreef.

Zoon van de zon, maar feller dan je vader,
laat me je kussen, ik aanbid je samen met alle
relikwieën en heilige schatten in deze tempel.

We noemen de beste eeuw niet voor niets naar jou.

Want jij bent het beste van alles, oneindig beter
dan elke vorm van geluk, dan kinderen, ouders
en vrienden of dan welke utopische dagdroom dan ook op deze aarde.

Een Venus zo mooi als jij had ontelbaar veel Cupido's gebaard.

Zo groot is jouw schoonheid en mijn liefde voor jou.

Lieve, heilige Rijkdom, sprakeloze god die mensen laat spreken.

Bewegingsloze, die de mensheid in beweging brengt.

Prijs van een ziel.

De hel wordt hemel met jou in bezit.

Jij bent Deugd, jij bent Roem en jij bent Eer.

Jij bent alles.

Wie jou kan krijgen wordt edel, moedig, eerlijk, wijs –
mosca En wat hij maar wil.

Geld is zo veel lekkerder dan talent.

volpone Absoluut, mijn lieve Mosca.

Toch geniet ik meer van het slim vergaren van mijn rijkdom, dan van het
blijde bezit, want ik heb geen gewone manier: geen handel, geen
speculatie.

Heb geen aarde om kapot te ploegen, mest geen beesten voor de
slacht; heb geen molens om graan of mensen te vermalen; heb geen
schepen op de woeste zee; laat geen geld door de bank misbruiken,
noch woeker zelf.

mosca Jij knijpt geen oude weduwwrouwtjes uit.

volpone Precies, Mosca, dat haat ik.

mosca En je bent ook niet zo'n boer die hongerig naar zijn vee staat te
staren, zonder een biefstukje te durven eten, en in plaats daarvan een
kommetje brandnetelsoep leegslurpt.

Of zo'n handelaar, met kisten vol dure zalige wijn, die zelf zuinigjes een
watertje drinkt.

Jij slaapt niet op de harde vloer, terwijl de motten je zijdezachte matras verorberen.

Jij gebruikt je rijkdom, en durft van die schitterende berg iets weg te geven, aan mij, je arme toeschouwer, of aan je dwerg, of je hermafrodiet, je eunuch, of aan welk lid van je huishoudelijke onderdanen dan ook.

volpone Hier pak aan, Mosca.

geeft hem geld

Jij spreekt de waarheid.

Als ze jou parasiet noemen zijn ze gewoon jaloers.

Haal mijn dwerg, mijn eunuch en mijn clown,
en laat ze me gek maken.

exit Mosca

Waarom zou ik niet mijn genialiteit etaleren
en niet alles eruit halen wat erin zit,
vrij zijn en al mijn lusten bevredigen?

Scène 2

nano

Maak plaats voor een blik verse spelers,
die jullie laten weten

Dat hun spel noch laagdrempelig noch hoogdrempelig toneel mag
heten.

En die jullie dus melden dat wat ze dan ook hebben gerepeteerd
Bij lange na niet veel slechter is dan het allerslechtste, want het ritme
van de verzen is zo goed als omgekeerd.

Als dit je al verbaast, dit is nog maar het begin,

Want, hier wijst op Androgyno huist de ziel van Pythagoras in.

De goddelijke goochelaar, wat het volgende wel zegt:

Zijn ziel (als bij balletje balletje) kwam namelijk allereerst in Apollo
terecht.

En werd toen Aethalides, zoon van Mercurius, in gepleurd,

Waar het de gave had om zich alles te herinneren wat er ooit was
gebeurd.

Vandaar vloog het verder en transmigreerde snel,

Naar goudlokje Euphorbus, die op schitterende wijze werd gedood in
het spel,

Bij de val van Troje, door de hoorndrager van Sparta, Menelaos.

Hermotimus was de volgende (staat in mijn tekst – wat een chaos –)

Naar wie hij ging, waarna we het tijdelijk moesten missen,
Tot ene Pyrrhus van Delos het leerde vissen.
En vandaar vloog het de Griekse sofist Pythagoras in.
Vervolgens enterde het een prachtig ding,
Genaamd Aspasia, de hoer; en de volgende gooi van haar
Was wederom een hoer, ze werd namelijk een filosoof, vandaar,
Crates de Cynist (en dat is echt).
Sindsdien kwam het in koningen, bedelaars, boeven, adel en gekken
terecht,
Vervolgens een rund en ezel, kameel, muilezel, geit en das.
En altijd sprak het alsof het de haan tegen de schoenmaker was.
Maar ik kom hier niet om daarover te praten,
Of over zijn theorie van de verandering te blaten,
Maar wat ik wil weten is welke overgang je vervolgens hebt ondergaan?
androgyno
Naar mijn huidige bestaan
nano
Een clown, een hermafrodit
En zeg dan eens, lieve schat, welk lichaam is, na al die veranderingen,
je favoriet?
androgyno
Waar ik nu in zit.
nano
Vanwege het genot dat je beide seksen bezit
androgyno

Welnee, dat soort pleziertjes, kan ik wel weerstaan,
De clown, daar hecht ik waarde aan,
Het enige gezegende schepsel, dat maakt mij misschien kieskeurig,
Maar al die anderen vond ik nogal treurig.

nano

Je hebt helemaal gelijk, je lijkt Pythagoras wel.

Dit inzicht gaan we vieren, en wel snel
Met komedie en kunst, Eunuch, beste vent
Ter ere van ons meesterschap en talent!

nano lied

Fools, they are the only nation
Worth men's envy, or admiration;
Free from care, or sorrow-taking,
Themselves, and others merry making;
All they speak, or do, is sterling.
Your Fool, he is your great man's darling,
And your lady's sport, and pleasure:
Tongue and bable are his treasure.
His very face begetteth laughter,
And he speaks truth, free from slaughter;
He's the grace of every feast,
And, sometimes, the chiefest guest;
Hath his trencher, and his stool,
When wit shall wait upon the Fool:
O, who would not be

He, he, he?

volpone Heel heel erg mooi. Vlieg, heb jij dit verzonnen?

mosca Als je het goed vond wel, anders niet.

volpone Ik vond het goed.

mosca Dan wel.

Er wordt geklopt.

exit Nano en Castrone

mosca Het is signor Voltore, de advocaat.

volpone Wegwezen jullie.

Volpone verkleedt en schminkt zich, geholpen door Mosca.

Scène 3

Voltore bezoekt Volpone en heeft een grote zilveren schaal als geschenk bij zich die hij al fluisterend aanbiedt. Dan volgt fluisterend een gesprek over de erfkwestie.

voltore Ben ik de enige erfgenaam?

mosca Ja, de enige, vanochtend bevestigd.

De inkt is nog nat.

voltore Ik ben gelukkig.

En waarom eigenlijk?

mosca Hij heeft je carrière altijd bewonderd.

Ik heb hem vaak horen zeggen hoe hij jullie, advocaten, bewondert, omdat jullie alles wat krom is recht praten en wat recht is krom, tot je kelen schor zijn. En alles binnen de wet.

Heel behendig je kont kunnen draaien en keren.

Knopen kunnen leggen en ze zelf weer ontwarren. Adviezen geven die meerduidig zijn.

En geld aannemen van beide partijen.

Dit soort mensen floreert door hun nederigheid.

En wat dat betreft zou hij zich dus gezegend weten met zo'n opofferingsgezinde erfgenaam, zo wijs, zo diepzinnig, met zo'n gespleten tong, zo luid bovendien, die niets inbrengt en niets

achterhoudt zonder honorarium. Elk woord van jou is tenslotte goud waard.

Er wordt geklopt.

Kom, vertrek.

En als het geld straks tot je ellebogen komt, als honing waar je niet in kan verdrinken, denk dan aan mij: Ik ben de beroerdste niet.

voltore Mosca –

mosca Wanneer je de inventarislijst krijgt?

Of een kopie van het testament?

Er wordt weer geklopt.

Zo snel mogelijk. Van mij persoonlijk.

En nu wegwezen.

Trek een zakelijk gezicht.

Scène 4

Corbaccio op

mosca Signor Corbaccio, je bent meer dan welkom.

Corbaccio komt met flesje (gif), dat niet wordt aangenomen. Gesmoes.

Corbaccio vraagt naar de zilveren schaal en naar wat Voltore kwam doen.

Geeft een zak goud in de hoop op de erfenis. Mosca geeft hem uitzicht op de erfenis.

mosca Maar het kan nog beter als je naar me luistert.

Ga naar huis, schrijf een nieuw testament, met Volpone als je enige erfgenaam.

corbaccio En mijn eigen zoon onterven?

mosca Absoluut, want die schijn maakt het allemaal juist bedrieglijker.

corbaccio Ja, het is maar schijn?

mosca En stuur dat testament dan naar mij, zodat ik het Vos kan voorlezen.

Hij moet wel heel dom of afgestompt zijn wil hij niet uit dankbaarheid of uit gewetensnood jou –

corbaccio Tot zijn erfgenaam maken?

mosca Precies.

corbaccio Dat had ik zelf ook al bedacht.

mosca Want jij zal hem ruimschoots overleven.

corbaccio Inderdaad.

mosca Zo vitaal als je bent.

corbaccio Ik vind mijn jeugd weer terug, toch?

mosca Inderdaad.

En zo geef je niet alleen jezelf een cadeau –

corbaccio – maar krijgt mijn zoon het later dubbel terug.

mosca Precies.

En, vergeet niet dat ik voor je werk.

corbaccio Ja, nee, nee, nee, ga daar mee door.

Ik zal een vader voor je zijn.

mosca Dat zal Bonario leuk vinden.

corbaccio Maar ik moet me haasten.

mosca Vlieg je ondergang tegemoet, Raaf.

corbaccio Jij bent tenminste eerlijk.

mosca Dat is gelogen.

corbaccio En –

mosca Je bent nog dommer dan je doof bent.

corbaccio Ik ga.

exit

volpone Zoveel zorgen, zoveel ziektes,
zoveel angsten kleven er aan ouderdom,
en de dood wordt zo vaak aangeropen,
omdat dat de enige uitkomst lijkt.

Zwakke ledematen, verweekte hersens
ogen, oren en benen allemaal dood,

voor ze het zelf zijn. Zelfs hun kiezen
waarmee ze moeten kauwen zijn ze kwijt.
Toch noemen ze dit leven.
En hij hier wilde nog länger leven.
Hij voelt zijn jicht en verlamming niet,
doet alsof hij jaren jonger is,
liegt over zijn leeftijd in de ijdele hoop
dat hij met zijn zelfbedrog zijn jeugd
weer terug zal kunnen toveren,
zoals Medea met de vader van Jason deed,
en hij zwelgt zo in die gedachte dat hij denkt
dat hij het lot net zo kan bedriegen als zichzelf.
Maar het is allemaal lucht.
Er wordt geklopt. Volpone gaat snel in bed liggen ('dood'), Mosca werkt
zijn schmink bij.

Scène 5

Corvino komt binnen. Denkt dat Volpone dood is. Heeft een parel en een diamant bij zich. Quasi onhoorbaar gesprek over erfkwestie.

corvino Wat, ben ik zijn erfgenaam?

mosca Toen ik het hem vroeg zei hij steeds: 'signor Corvino, signor Corvino'.

corvino Heeft hij kinderen?

mosca Bastaards, een paar dozijn, verwekt bij bedelaars, zigeuners, Joden en Arabieren, toen hij dronken was.

Wist je dat niet? Dat is een algemeen bekende fabel.

De dwerg, de clown, de eunuch, zijn allemaal van hem.

Hij is de echte vader van deze hele familie, behalve van mij.

Maar hij laat ze niets na.

corvino Heel goed, heel goed.

Hij hoort toch niets?

Mosca zegt dat Volpone doof is en half in coma.

Ter illustratie schelden ze Volpone uit. Mosca stelt voor hem te laten stikken, Corvino houdt hem tegen. Dan vertrekt Corvino, wil zijn diamant en parel weer meenemen, Mosca belet dat.

mosca Dit alles is toch al van jou?

Ik ook, door jou geschapen, jouw creatie.

Dank ik mijn bestaan niet aan jou?
corvino Jij bent mijn vriend, mijn kameraad,
mijn compagnon, mijn partner.
En ik zal alles wat ik bezit met je delen.
mosca Behalve één ding.
corvino Wat dan?
mosca Je prachtige vrouw.
exit Corvino, gehaast
Er wordt weer geklopt. Mosca gaat af, Volpone bekijkt zijn vangst,
Mosca weer op.
volpone Wie is het?
mosca De schitterende Lady Would-Be, vrouw van de Engelse edelman
Sir Politic Would-Be
(zo moest ik haar aankondigen).
Ze vraagt hoe je vannacht hebt geslapen en of je haar kan ontvangen.
volpone Misschien over drie uur, als ik vrolijk en bezopen ben.
Waarom laten die overmoedige Engelsen hun vrouwen toch zo
slingeren?
mosca Die zijn zo lelijk als de nacht.
Als ze nou zo mooi was als Corvino's vrouw –
volpone Is zij echt zo mooi?
mosca Een wonder, vlammeende ster van Italië. Een meisje, nog maar
pas een vrouw,
een schoonheid, plukrijp.
Met een huid, witter dan een zwaan, overal.

Dan zilver, sneeuw, lelies. Zachte lippen, die je eeuwig zou willen kussen.

Haar vlees smelt, als je het beroert, haar bloed gutst.

Ze straalt als goud, is begerlijk als goud.

volpone Waarom wist ik dat niet eerder.

mosca Ik heb het zelf gisteren pas ontdekt.

volpone Kan ik haar zien?

mosca Onmogelijk.

Ze wordt bewaakt als jouw goud.

Komt nooit buiten, krijgt geen lucht,

behalve bij het raam.

Haar ogen zijn zalig, als zoete druiven of kersen.

En worden constant bekeken.

volpone Ik moet haar zien –

mosca Ze wordt bewaakt door tien spionnen.

Het hele personeel houdt elkaar in de gaten en moet hem verslag uitbrengen als hij komt en gaat.

volpone Ik zal haar zien, al is het maar bij haar raam.

mosca Vermomd?

volpone Oh, da's waar natuurlijk.

Ik moet mijn rol blijven spelen.

We bedenken wel iets.

beiden af

akte 2

Scène 2

Podium wordt klaargezet.

volpone Beste mensen, dames en heren,
misschien vinden jullie het vreemd, dat ik, Scoto van Mantua, in plaats
van op het plein, na acht maanden afwezigheid, hier in dit obscure
hoekje
te vinden ben.

Ik sta hier omdat ik mij steeds meer erger aan de charlatans, de
kwakzalvers, die niets kunnen en nergens verstand van hebben maar
toch hun publiek staan te imponeren met hun zelfgecreëerde hypes,
hun medicinale wonderspul van Decamarone-zus of Decamarone-zo.
Deze drol-kop-vies-gleuf-scheet-zaad-achtige bedriegers met hun
poeders en folders vol glimmend voorverpakte leugens, helpen iedere
week tientallen mensen naar de andere wereld, maar hun show must go
on.

En ik weet niet hoe, maar deze uitgemergelde genieën, met hun
geestelijke constipatie, vinden steeds gretiger aftrek onder de bewust
sla-vretende middenklasse die blijkbaar met veel plezier hun – zeg –

17,50 uitgeven aan die rommel, maar niet door hebben dat ze psychisch naar de rand van de afgrond worden geduwd – zo niet erger. Laat ze maar.

Daarom dames en heren, zal dit toneeltje hierbinnen, ver weg van die schreeuwerige pluche bende, een plek zijn voor plezier en verrukking. Want ik verkoop niets, helemaal niets of eigenlijk iets minder dan niets. Want wij, ik en mijn vier collega's, kunnen namelijk ons waardevolle spul niet zo snel produceren als van ons afgenomen of verwacht wordt door stedelingen, of provincialen, of geïnteresseerde zakenlui. Ja, zelfs politici –

ook zij gebruiken ons wondermiddel voor hun eigen zaak en gezondheid. En terecht. O, gezondheid, gezondheid! Zegen voor de rijkaard en rijkdom voor de arme. Je bent onbetaalbaar, en zonder jou valt er in dit leven niets te genieten. Dus hou je hand niet op de knip, lieve mensen, voor iets dat zo essentieel is in een mensenleven –

Als door dit wispelturige klimaat een gure wind je hoofd intrekt, je schouders verkramp, je maag omdraait of welk lichaamsdeel dan ook, wrijf dan met een muntstuk of een stukje goud over de zere plek. En? Helpt dat? Nee, natuurlijk niet!

Alleen deze helende zalf, deze zeldzame oplossing, heeft de kracht om die kwaadaardige energie te doen verdwijnen.

Het helpt tegen kramp, verlamming, epilepsie, angstaanvallen, zenuwinstorting, spleen, depressie, levercirrose, psychose,

minderwaardigheidscomplex, midlifecrisis, grootheidswaan, pleinvrees, twijfel, moordzucht, geelzucht, borstknol, liesbreuk, tennisarm, muisarm, echtbreuk, mythomanie, een stevige griep.

Want hier is de dokter, hier is het medicijn. Dit legt uit, dit geneest. Dit geeft weer richting, dit heeft effect. Dit kost je twee mille. Niet meer.

Had ik maar tijd om dieper op onze successen, overal ter wereld, in te gaan.

Hoor ik daar zeggen: 'Voor jou tien anderen...?' Tuurlijk, veel apen imiteren mijn olie, proberen te kopiëren wat er echt en essentieel aan is, geven bakken met geld uit aan apparaten en machines, maar uiteindelijk poef poef poef gaat alles in rook op en is het niets meer dan gebakken lucht. Arme zielenpoten. Ik betreur hun onbeschaamdheid en gebrek aan intelligentie... maar aangeboren stompzinnigheid is ongeneeslijk.

Jullie weten allemaal, lieve mensen, ik heb nooit minder gevraagd dan twee duizend, voor deze pil, deze smartie, maar voor deze ene keer, alleen vandaag, doe ik 'm weg voor duizend... verder ga ik niet, dat zou absoluut beschamend zijn, de bodemprijs, duizend, take-it-or-leave-it... absoluut te weinig, een fractie van de werkelijke waarde.

Maar ik geef niet om geld. Ach, fuck geld.

Ik ben er voor jullie – en voor jullie alleen hier naartoe gekomen, om de vruchten van mijn werk met jullie te delen.

Smeer jullie stemmen nog eens goed, pak je instrumenten, en bezorg deze verzameling goede mensen wat verrukkelijke afleiding.

Ik ben in een vrolijke stemming, en deel cadeautjes uit.

Ik vroeg duizend, en ik heb eerder al duizend gekregen, en tuurlijk jullie zullen me duizend geven, maar ik vraag geen duizend, geen

vijfhonderd, geen honderd en zelfs geen dertig. Nee, 17,50 is wat ik vraag. Wacht ik geef korting. Ik doe het voor tien, ik doe het voor vijf...

ik doe het voor een stuiver! Lager kan ik niet gaan, waarom niet?

Waarom niet gratis? Omdat ik graag een blijk van liefde krijg, zodat ik me niet door jullie afgewezen voel. Knoop daarom een stuiver in je zakdoek, gooi die vrolijk, vrolijk naar me toe. Wie dat het eerst durft krijgt van mij een aandenken met inhoud, meer waard dan goud of zilver bij elkaar.

Celia bij het raam, gooit haar zakdoekslipje naar beneden.

Mevrouw, ik kus je gulle gift. En voor dit elegante impulsieve gebaar van jou aan Scoto van Mantua, geef ik je, behalve mijn speciale olie, nog een exclusief middel met zo'n onschatbare kracht, dat het moment waarop ik het je gaf voor altijd vastgepind zal blijven in je hart.

In dit papiertje zit een poeder, van ontelbare waarde. Toch niet weer die prijs? Wel, dan zou de hele wereld een rijk moeten zijn, dat rijk een museum, dat museum een bank, en die bank je portemonnee, om dit te kunnen kopen.

En ik zal je verklappen: Apollo maakte met dit poeder van Venus een godin en gaf haar de eeuwige jeugd, trok haar rimpels glad, verstevigde haar tandvlees, vulde haar lippen, verfde haar haar. Venus gaf het door aan Helena, tot het bij de ondergang van Troje helaas verdween, maar gelukkig werd het weer ontdekt door een ijverige student archeologie in één of andere ruïne in Zuid-Oost Azië. Hij schonk de helft aan het Franse hof, waar ze er hun haren mee verven, en de rest heb ik hier...

Scène 3

corvino Bloedduivel, schaamteloze hond.

D'r af, nu, kom daar onmiddellijk af.

Ga ergens anders theater maken. Komediant,
vuile Casanova, Don Juan, kom daar af. Mislukte Romeo. Eraf! Is mijn
vrouw soms Desdemona? Moet je uitgerekend mijn raam misbruiken
om je rommel te etaleren? Uitgerekend mijn raam? Morgen zal de hele
stad me Pantalone noemen.

exit

Scène 4

volpone Ik ben gewond.

mosca Waar?

volpone Niet van buiten. Die klappen waren niets.

Nee, die verschrikkelijke Cupido heeft mij geraakt,
en mij in vlam gezet als een verzengend vuur.

Ik overleef het niet, als je me niet helpt, Vlieg.

Mijn lever smeult, ik ga kapot, zonder haar frisse adem blijft er niets
meer van mij over.

mosca Had je haar maar nooit gezien.

volpone Was je maar nooit over haar begonnen.

mosca Dat is waar, dom van mij, verschrikkelijk voor jou. Maar ik zie het
als mijn plicht om je te bevrijden van deze marteling.

volpone Is er hoop?

mosca Zolang je niet wanhoopt.

volpone Hier spreekt mijn betere ik. Mosca neem alles wat ik heb,
goud, zilver, juwelen, neem ze, gebruik ze, gebruik mij ook. Maar
bevredig mijn verlangen. Vlieg?

mosca Geduld.

volpone Dat heb ik niet.

mosca Ik bekroon je begeerte.

volpone Dan heb ik geen spijt van die laatste verkleedpartij.

mosca Als je hem de horens op zet, zeker niet.

volpone Zag je mijn baard en mijn wenkbrauwen er niet doorheen?

mosca Nee joh.

volpone Ik was goed, hè?

mosca Had ik maar half het talent als jij. Maar dan wel met een andere
epiloog op het eind.

volpone Maar, geloofden ze nou echt dat ik Scoto was?

mosca Scoto zelf zou het verschil niet zien.

Ik heb nu geen tijd meer om je op te vrijen, ik vertrek.

En als het me allemaal lukt, dan zou een applausje voor mijn kunsten
niet gek zijn.

exeunt

Scène 5

Corvino scheldt, slaat, schopt, beukt Celia achter de coulissen (b.w.v.s.)

celia Kalmeer nou een beetje. Ik kon niet weten dat mijn verschijning aan het raam je meer zou verontrusten dan andere keren.

corvino O nee? Want je hebt geen boom opgezet met die beruchte geilpeer?

Voor de hele buurt?

Je stond daar weer lekker te acteren, met je zakdoekje, dat hij schijnheilig afleebberde toen hij het ving en ongetwijfeld terug zal sturen met een briefje met daarop tijd, plaats en handeling. Bij je zus, je moeder of je tante.

celia Wanneer kom ik daar dan?

Ik ga toch nooit naar buiten, behalve naar de kerk?

En dat al zelden –

corvino En nou nog minder.

Jouw vroegere inperking was vrijheid vergeleken met mijn nieuwe bewind.

Ten eerste: dat hoerenraam, dat metselen we dicht.

Hier trekken we een witte lijn die ik als ik jou was niet zou overschrijden, anders kom je in de meest gruwelijke, pijnlijke hel terecht.

Van voren ga je op slot en nu ik het er toch over heb, voor jou alleen nog maar de achterkant, ik stop je achterin.

Je slaapt daar achter, je loopt daar achter, je kijkt daar achter, al je
pleziertjes alleen nog maar daar achter.

En dat allemaal omdat je zo open staat voor alles en iedereen.

Jij dwingt me hiertoe.

geklop

Celia wil vertrekken.

Nee, niet naar het raam, blijf hier – want als je me uitdaagt, hoer, dan vil
ik je levend op het plein en geef ik de hele stad een lesje anatomie.

Wegwezen.

exit Celia

Wie is daar godverdomme!

Scène 6

corvino Mosca! Laat hem maar binnen, zijn baas is dood.

Toch iets goeds in al deze ellende.

enter Mosca

Welkom Mosca.

Laat me raden.

mosca Dat raad je nooit.

corvino Niet dood?

mosca Ja.

corvino Niet hersteld, toch?

mosca Ja.

Door die olie van Scoto, meegenomen door Corbaccio en Voltore.

corvino Die vuile kwakzalver.

mosca Gedruppeld in zijn oren.

corvino Pokkenlijer.

mosca Toen zijn er vier artsen bijgehaald, voor zijn volledige herstel.

Met ieder een eigen advies. Kruidencompres, gevilde aap op de borst, de derde zou dat met een hond doen, de vierde met olie van wilde kattenhuid.

Tenslotte waren ze het erover eens dat een jonge vrouw het enige redmiddel voor hem was. Sappig en wellustig. In bed.

En nu hebben ze mij (volstrekt tegen mijn zin) hiermee opgezadeld,
maar ze zijn allemaal al op zoek. Dus ik dacht ik ga snel bij jou langs
voor advies.

corvino Een minderjarige hoertje?

mosca Nee, die trukendozen faken alles en gaan er met het geld
vandoor.

corvino Klopt.

mosca Nee, het moet een eerlijk iemand zijn.

Heb jij niemand in je familie?

Denk, denk, denk, denk, denk, denk, denk.

faux sortie

De artsen boden al hun dochters aan...

faux sortie

En als hij weer op de been is drukken we hem dood.

faux sortie

En vergeet mij niet.

exit

Scène 7

corvino Waar ben je, schat? Mijn Celia? Vrouwtje.

Celia huilend op

Wat een gesnotter.

Kom droog je tranen. Het was maar alsof.

Hee? Ik deed maar alsof, dat geloof je toch niet?

Zo'n uitbarsting voor zoiets kleins is toch niet geloofwaardig?

Kom zeg, ik ben toch niet jaloers?

celia Nee?

corvino Natuurlijk niet, ook nooit geweest ook niet, nee.

Vind ik zo'n slechte eigenschap.

Als vrouwen iets willen, kun je ze voor geen goud bewaken.

Ze krijgen altijd hun zin.

Ik vertrouw je, dat zul je zien.

En ik zal het je bewijzen:

Kom, geef die oude kraai eens een lekkere kus.

Ga nu en maak je klaar, trek je beste kleren aan, doe je mooiste juwelen om, alles erop en eraan, en kijk een beetje vrolijk.

Die oude Volpone heeft ons uitgenodigd op een klein bescheiden feestje en daar zal blijken dat ik lach om jaloezie.

exeunt

© 1605, Ben Jonson
© 2016, vertaling Dood Paard
© 2016, vertaling gedicht van Daniil Charms,
Robbert-Jan Henkes

akte 3

Scène 1

enter Mosca

mosca Ik begin vrees ik verliefd te worden op mijn eigenste ik en mijn edelste delen bloeien helemaal op. Mijn bloed tintelt.

Ik weet niet waarom, maar succes maakt me geil.

Ik zou nu zo uit mijn huid kunnen kruipen, als een slang.

Ik ben zo leep. Zo lenig.

O. Een parasiet is een parel.

Uit de hemel gevallen, niet uit de klei getrokken.

Het lijkt niet ingewikkeld, want iedereen doet het.

Er is niet veel anders in deze wereld, we zijn van nature parasieten en half-parasieten.

Toch bedoel ik niet de oplichters, die de mensen met hun lulpraatjes naaien.

Die de onderbuik bevredigen met cliché's en loze beloftes.

En ook niet de opportunisten, die slikken en zuigen,

geld verdienen met hun witte tanden en brave gezichten, iedereen naar de mond praten en likken en vlooien.

Maar wel over de fijnzinnige, elegante smeerlap, die kan stijgen én dalen, bijna tegelijkertijd, als een pijl.

Die door de lucht schiet, als een flitsende ster.

Vliegt als een zwaluw.

Hier en daar is, boven en onder, en overal tegelijk.

Altijd aanwezig.

Die sneller van gedaante dan van gedachte wisselt.

Het is een kunst die aangeboren is.

Dat leer je niet door hard te zwoegen, je doet het omdat het in je zit.

Dit zijn de ware parasieten, de rest alleen maar grappenmakers, lolneuzen, spuiters.

Scène 2

enter Bonario

mosca Ah, Bonario.

Wat ben ik blij dat ik je zie.

bonario Dat kan niet waar zijn, Vlieg.

mosca Hoezo?

bonario Alsjeblieft, ga weg en laat me met rust.

Ik praat niet met jou, mislukte gast!

mosca Waarom kijk je op mij neer?

bonario Je vraagt erom.

Je bent een miezerig oplichtertje.

mosca Oplichtertje?

bonario Je houdt je hand op, je slijmt en je steelt.

mosca Jezus.

Dat zijn nogal oppervlakkige insinuaties.

Niet alle arme mensen zijn slecht.

Je doet niet eerlijk tegen me.

Je oordeel is misschien rechtvaardig maar jij niet.

Je veroordeelt me zonder me te kennen.

Dat is toch niet menswaardig.

bonario Huilt hij?

Dan moet hij wel te vertrouwen zijn.

Sorry, ik was te hard.

mosca Het klopt dat ik mijn brood te schielijk eet.

Het klopt dat ik mijn kleren verdien door te dienen omdat ik niet rijk geboren ben.

Maar ik heb nooit iets laags gedaan, nooit vrienden verlinkt, families uiteen gedreven, valse geruchten verspreid, mensen in diskrediet gebracht, maagden ontmaagd, mijn ego bevredigd, en ik zou alles doen om mensen ervan te overtuigen dat ik een enorme reputatie heb.

bonario Dit kan niet gespeeld zijn.

Ik heb je verkeerd ingeschat.

Wat wil je zeggen?

mosca Hoewel het misschien ongeloofwaardig klinkt, moet ik het je toch vertellen.

Je vader staat op het punt je te onterven, as we speak.

bonario Onmogelijk. Mijn vader zou nooit zoiets tegennatuurlijks doen.

mosca Je zal het met eigen ogen kunnen zien. Kom.

Scène 3

volpone Wat blijft Mosca lang weg.

nano Dat komt mooi uit, de dwerg, de clown en de enuch – allemaal de favoriet van de man met geld – vragen zich af wie van de drie als eerste mag?

castrone Ik zeg ik.

androgyno Dat zegt de clown ook.

nano Inderdaad clown. Ik speel jullie beiden van de vloer...

Er wordt geklopt.

volpone Wie is dat?

Mijn bed, weg, zie, kijk:

Geef me snel mijn muts – ga kijken wie het is.

Cupido, laat het Mosca zijn, met goed nieuws.

Volpone op bed, Nano op

nano Die heerlijke vrouw –

volpone Would-Be – toch?

nano Inderdaad.

volpone Wat een hel.

Laat haar maar binnen, anders blijft ze eeuwig voor de deur staan.

Ik hoop dat de marteling kort zal zijn.

exit Nano

Ik vrees voor een dubbele hel – dat dit gedrocht mijn lust in die ander
verprutst.

Scène 4

lady would-be O, mijn God, dit decolleté is niet laag genoeg.

Dit is toch niet laag genoeg uitgesneden.

Moet je kijken wat voor rotzooi ze er van hebben gemaakt.

Ik lijk wel een vogelverschrikker.

Is deze krul soms waar hij hoort te zijn?

Waarom springt hij zo boven de rest uit?

Heel Venetië lacht me uit.

‘Een Engelse lady heeft geen verstand van mode.’

Weer zo’n typisch vooroordeel over ons land.

volpone De storm komt mijn richting uit.

lady would-be Hoe gaat het met mijn vosjeposje?

volpone Ik kan niet slapen van de herrie.

Ik droomde dat een ongetemde feeks mijn huis binnendrong en het dak er vanaf blies met haar walmende ademstoten.

lady would-be Ik had ook een doodenge droom –

volpone Nu komt ze natuurlijk met haar droom.

lady would-be Ik dacht altijd dat er een gouden middenweg was, die voor beschaving stond, maar –

volpone Als je echt van me houdt, geen dromen meer, ik tril en zweet er van.

lady would-be Een oververhit hart.

Je hebt een mengsel nodig van Sint Janskruid, tarwegras, appelstroop,
goudtinctuur, lotuswortel en umeboshi –

volpone Nog een woordenvloed.

lady would-be Ik maak een lekker kleimaskertje voor je.

volpone Nee, nee, nee, ik heb geen recepten meer nodig.

lady would-be Want ik heb ook een beetje medicijnen gestudeerd.

Maar nu ben ik helemaal into muziek.

Behalve 's ochtends, dan schilder ik twee, drie uur, en ik schrijf en
filosofeer ook graag. Maar muziek (zoals Plato zegt en Pythagoras
volgens mij ook) is de ultieme kunstvorm.

Daarin komt alles samen.

Stem, expressie en mode.

Dat is onze sekse op z'n best.

volpone Plato's tijdgenoot, zei die niet ook:

Het meest ultieme in de vrouw is haar stilte.

lady would-be Welke dichter was dat ook alweer? Petrarca? Tasso?

Dante? D'Andrade? Sagan? Christine Millet? E.L. James? Heleen van
Rooyen? Allemaal gelezen.

volpone Leidt dan alles tot mijn vernietiging?

De zon en de zee staan nog eerder samen stil dan die eeuwige tong
van haar.

lady would-be Luister je wel?

volpone Sorry, mijn hoofd loopt over.

lady would-be In zulke gevallen moeten we aan zelfmedicatie doen en
te rade gaan bij de filosofie.

volpone O, nee.

lady would-be Jawel.

Als je onderpruik en drift op hol slaan, moet je je verstand gebruiken.

Of ze ombuigen naar minder riskant gebied.

Net als in de politiek. Niets vertroebelt je oordeel en benevelt je inzicht meer dan fixaties en gestolde ideeën die maar tot één ding worden teruggebracht.

Want deze tunnelvisies infecteren ons hoofd en creëren geestelijke stront die onze organen verstopt, en zoals Plato zegt, de kennis vermoordt.

volpone Ik moet mijn geduld niet verliezen.

lady would-be Ik moet hier vaker langskomen, dagelijks, om je beter te maken.

Ik geef je een lekker kusje.

volpone Oh, oh, oh, oh, oh, oh.

Scène 5

enter Mosca

mosca Wat bracht ze mee?

volpone Dat maakt niet uit.

Haar afwezigheid is mijn grootste cadeau
en is me alles waard, tegen elk verlies.

lady would-be Ik breng je meester een kleinigheid, een muts, iets van
mezelf –

mosca Ah, ik vergeet te zeggen, ik zag je man
waar je 'm nooit verwacht.

lady would-be Waar?

mosca Grappig, als je je nu haast kan je hem nog aanhouden voor hij
zijn gondel de rivier oproeit met de meest gehaaide hoer van Venetië.

lady would-be 't Is niet waar?

mosca Ga zelf kijken, ga, schenk ons je afwezigheid.

Lady Would-Be faux sortie

volpone Mosca, dank voor je snelle list, en dat je mij hebt verlost.

En, en, en? Goed nieuws, mag ik hopen?

lady would-be Excuse me.

volpone Nee! Ik krijg een hartaanval.

lady would-be Waar stonden ze te roeien?

mosca Bij de brug... bij de brug. Rialto.

lady would-be Please, leen me je dwerg.

mosca Alsjeblieft, neem hem!

Lady Would-Be gaat af.

mosca Je hoop, Celia, is als een weelderige bloesem die heerlijk fruit
belooft, als het je lukt om haar te laten rijpen.

Blijf in bed, Corbaccio komt eraan met zijn testament. Als hij weer weg
is vertel ik je de rest.

volpone Ik leef weer.

Scène 6

Bonario komt op en wordt verstopt achter een gordijn.

Scène 7

Corvino staat opeens voor de deur.

mosca Godverdomme, je bent te vroeg,
wat doe je nu?

Ik zou je toch laten halen?

corvino Ik was bang dat je het zou vergeten
en die anderen mij voor waren.

mosca Zoveel haast om horens opgezet te krijgen?

Blijf hier, ik ben zo terug.

Mosca gaat naar Bonario, zegt hem dat zijn vader een half uurtje later
komt en stuurt hem naar de bibliotheek.

corvino Ik meen wat ik zeg.

Ik ben niet gek en niet jaloers. Ga naar hem toe,
en wees gehoorzaam, en wees vrouw.

celia Mijn god.

corvino Ik zeg het, dus doe het.

Ik heb het je allemaal uitgelegd.

Dat het van de artsen moet, hoe belangrijk het voor mij is, mijn
verplichtingen, bedoelingen, en het belang van die bedoelingen.

Voor mijn schulden enzo.

Wees trouw, luister naar me en zie het als een investering.

celia En je eer dan?

corvino Eer? Wat is dat? Een leeg woord.

Eer, eer. Eer. Peer.

In de natuur bestaat zoiets niet.

Een concept om sukkels te verblinden.

Verliest goud waarde als je het aanraakt?

En kleding als je er naar kijkt?

Dit is niet anders.

Een versleten stakker, half in coma, half dood.

Aan een infuus. Een stem. Een schim.

Ben je voor hem bang?

celia Hij lijkt wel bezeten.

corvino En wat je reputatie betreft, ook zo'n drogreden.

Alsof ik het rond ga bazuinen op de piazza.

Wie komt erachter?

Hij kan geen woord meer uitbrengen en zijn slaaf heb ik in mijn zak zitten.

Alleen jij dus, tenzij je het van de daken wil schreeuwen?

celia En de hemel? Is die blind of achterlijk?

corvino Hè?

celia Wees toch gewoon jaloers, dat heeft de hemel liever.

Anders zullen je zonden je kapot schroeien.

corvino Echt waar, als ik dacht dat het een zonde was, zou ik nooit zo aandringen.

Als ik je zou aanbieden aan een jonge Fransoos, of hitsige Toscaan die Casanova heeft stukgelezen en op de plaatjes geilt, die alle hoeken en

gaten van het lustspel kent, een expert in bandeloze sex is, en dan zou toekijken en hem zou aanmoedigen, dat zou een zonde zijn.

Maar dit hier is het tegenovergestelde, vroom, liefdadig, geneeskrachtig, waardoor ik krijg waar ik recht op heb.

celia Hoe kan je zo van gedaante veranderen?

volpone Mosca, mijn eer, mijn trots, lust, streling, genot. Haal ze.

Corvino sleurt Celia naar het bed van Volpone, zij stribbelt tegen.

mosca In het kader van jouw genezing, prostitueert, of eigenlijk, presenteert, Corvino, geheel uit vrije wil, als bewijs van zijn grote liefde voor jou, zijn toegewijde, prachtige vrouw: de parel van Venetië.

Volpone rochelt en stottert dat hij bijna dood is en dat Corvino erfgenaam wordt. Corvino duwt Celia naar Volpone.

celia Vermoord me alsjeblieft. Ik neem vergif in, ik slik gloeiende kolen, alles –

corvino Godverdomme!

Ik sleep je aan je haren naar huis.

En roep tegen iedereen dat je een slet bent.

Scheur je mond open tot aan je oren, fileer je neus als een rode poon – daag me niet uit. Ik wil nu oogsten, vies wijf. – Dood!

Ik koop een slaaf, die sla ik dood, en ik bind je levend aan hem vast, ik hang jullie uit het raam, verzin een vreselijke misdaad, die ik in koeienletters in je huid brand; met zwavel en zoutzuur brand ik die in je weerspannige tietten.

Jij laat mijn bloed koken, je vraagt er zelf om.
celia Doe met me wat je wil.
corvino Wees niet zo obstinaat. Dat verdien ik niet.
Je weet wie het je vraagt, ik smeeek het je, lieverd.
Lieve schat, je krijgt juwelen, japonnen, jurken, alles wat je maar wil en
vraagt – als je hem maar kust.
Of even streelt. Doe het voor mij. Omdat ik je smeeek.
Voor één keer. Nee? Niet? Dit zal ik onthouden.
Wil je me te schande maken?
Snak je naar mijn ondergang?
mosca Luister naar zijn advies.
corvino Nee, nee. Hier zat ze op te azen.
Godalle Jezus, dit is vuil. Dit is heel vuil.
En jij bent –
mosca Nee, rustig.
corvino Een plaag, een onbeheersbaar gezwel. Hoer, krokodil, met je
valse tranen, waar je mee koketteert.
mosca Genoeg, genoeg, ze draait wel bij.
celia Neem mijn leven met plezier –
corvino Dat wordt zijn dood, is dat dan wat je wil?
Eén woordje met hem voor mijn reputatie.
Ze ruïneert me –
mosca Je lot ligt nu in haar handen.
Ze is verlegen, snap je.
Als je weg bent, kruipt ze wel uit haar schulp.

Een vrouw kan dat niet met haar man erbij.
Jij gaat, zij blijft.
Celia probeert hem te smeren, Corvino belet dat.
Daarna exeunt Corvino en Mosca
celia O, lieve god. Waar naartoe, waar naartoe.
Is de schaamte verdwenen? Dat mannen zo makkelijk jouw eer en die
van henzelf te grabbel gooien?
Staat de bron van leven nu gelijk met het laagste van het allerlaagste?
Wordt integriteit verbannen voor geld?
Volpone springt uit zijn bed.
volpone Bij Corvino en dat soort kleinburgerlijke types wel, die nog
nooit de hemelse liefde hebben geproefd.
Ik verzeker je Celia,
hij zou je nog verkopen bij de minste kans op winst,
hij zou je nog verkopen zonder kans op winst,
hij zou zelfs zijn plekje in het paradijs verpatsen
aan de eerste de beste sjacheraar.
Verbaasd? Dat ik herrezen ben?
Prijs het wonder van je schoonheid.
Voor jou heb ik al duizenden gedaanten aangenomen,
zoals vanochtend, toen ik als Scoto van Mantua onder je raam stond.
En ik zou nog een miljoen personages kunnen aannemen om je liefde te
winnen.
Maar hier ben je.
celia Meneer.

volpone Nee, niet weggaan.

Laat je niet misleiden door je interpretatie dat ik bedlegerig ben.

Dat ben ik niet.

Ik ben momenteel zo fris, zo heet, zo fit, zo potent, als toen ik – in die legendarische vertolking van de balkonscène – de jonge Romeo speelde en alle vrouwen aan mijn lippen hingen.

celia Mag ik stikken in giftig gas, mag de bliksem nu dit aanstootgevende gezicht verminken.

volpone Tranen Celia?

Je hebt in plaats van een ordinaire echtgenoot een waardig minnaar gevonden.

Grijp je kans, discreet en met plezier.

Kijk, dit is waar jij koningin van bent.

Het is geen worst die ik je voorhoud, zoals ik bij anderen doe.

Jij bent de gelukkige eigenaar.

Een parelsnoer, elke parel zeldzamer dan Antonius aan Cleopatra gaf, draag het of geef 't weg.

Een robijn.

De diamant, die Lollia Paulina, vrouw van Caligula, droeg, samen met haar andere geroofde juwelen, als ze wilde schitteren als een ster aan het firmament.

Neem, draag of raak 't kwijt.

Met deze oorbel koop ik dit allemaal terug met heel Venetië erbij.

Dit steentje, meer waard dan het hele vermogen van een edelman, is niets. We eten het op.

Slaan wij stuk voor de lunch.
Het hoofd van een papegaai,
de tong van een nachtegaal,
de hersenen van een pauw en van een struisvogel;
dat zal ons voedsel zijn.
Zelfs het hart van de Feniks, geroosterd in zijn as.
celia Deze verrukkingen brengen anderen misschien het hoofd op hol.
Mijn onschuld is mijn grootste rijkdom.
Als ik die eenmaal verloren ben, ben ik die ook echt verloren.
Ik kan hier niet op ingaan.
Als je een geweten hebt –
volpone Preuts geleuter...
Denk na, je zult baden in dauw van rozen.
Mijn dwerg zal dansen, mijn castraat zal zingen.
En mijn hermafrodiet voert de Romeinse komedies op, terwijl wij, al
knutselend, de metamorfoses van Ovidius spelen.
Jij, als Europa en ik als Jupiter,
en dan ik als Mars en jij als Venus,
zo werken wij alle goden af.
Daarna neem ik je in meer moderne varianten,
jij gekleed als geil Frans meisje,
doortastende Toscaanse,
of ondeugende Spaanse volbloed,
als een gewiekste hoer of voor de verandering
als een koele Rus, met snor.

Ik ontmoet je in net zoveel gedaanten,
en onze rollen smelten samen
net als onze lippen
en we kraaien van plezier.
celia Als je oren hebt die luisteren, of ogen die geopend kunnen
worden, of een hart dat geraakt,
of wat dan ook, dat een man tot man maakt:
Doe me een genoegen en laat me gaan.
Zo niet, wees genereus en dood me.
Ik ben een mens, ik ben bedrogen door iemand waar ik het nooit van
had verwacht.
Als je geen begrip wil tonen, koel je woede, liever dan je lust en toon
daarmee je mannelijkheid.
Straf, wat jij zo misplaatst mijn schoonheid noemt, die fout van de
natuur.
Vermink mijn gezicht.
Takel het toe.
Maak het stuk.
Sloop het, het verleidde je tot deze dwaling.
Wrijf deze handen in met besmettelijke lepra,
die me opvreet tot op het bot.
Mismaak me en red mijn eer.
volpone Denk je dat ik koud ben,
bevroren en impotent?
En dat ga je zeker overal uitkramen?

Ik had je eerst moeten nemen en dan met je babbelen.
Hoppetapee.
celia Hoppetapee?
Volpone stort zich op Celia.
bonario Smerig geil varken, bedrieger!
Laat haar los of ik vermoord je.
Nee, jij wordt niet het offer van mijn blinde wraak,
hier voor dit altaar van stinkend goud.
Laat de rechter maar over jouw lot beslissen.
Kom Celia, we gaan weg uit dit roversnest.
Wees niet bang, ik bescherm je.
Hij krijgt wel waar hij recht op heeft.
Bonario neemt Celia mee.
volpone Laat het dak boven op me vallen en me met het puin begraven.
Dat dat mijn graf wordt en mijn bescherming.
Ik ben ontmaskerd,
ontzield, ontdaan,
veroordeeld tot de bedelstaf,
tot niets –

Scène 8

Mosca bloedend op

mosca Waar kan ik, risee van de mensheid, mijn hersens uit mijn kop slaan?

volpone Mosca, je bloedt!

mosca Had hij met zijn zwaard mijn buik maar opengereten tot aan mijn navel, want dan hoefde ik niet te zien hoe mijn leven, mijn hoop, mijn plezier, mijn baas compleet naar de vernieling is door mijn schuld.

volpone Je stort me in het ongeluk.

mosca Met mijn stommiteiten.

volpone Je maakt me ziek en ellendig.

mosca Mezelf ook.

Je gaat toch niet staan afluisteren.

volpone Wat moeten we doen.

mosca Weet ik niet. Als mijn hart deze catastrofe kan goedmaken, snij het eruit.

Hang me alsjeblieft op.

Snij mijn keel open.

Als ik je daarmee kan vergoeden.

We hebben als beesten geleefd,

laten we als beesten sterven.

knock, knock

volpone Kut, wie is dat?

Ze staan al voor de deur om ons op te pakken.

Ik voel het ijzer al sissen op mijn voorhoofd.

Voor eeuwig gebrandmerkt.

mosca Naar je bed. We houden het gewoon vol.

Volpone schiet naar z'n bed.

akte 4

Scène 5

Rechters, Celia, Bonario, Mosca, Voltore, Corvino, Corbaccio

Mosca fluistert iedereen in welk scenario er gevolgd wordt.

rechter Dit heeft de rechtbank nog nooit meegemaakt.

Zo ongeloofwaardig, zo ridicuul, dat moet wel waar zijn.

Celia is van onbesproken gedrag, dat geldt ook voor Bonario. Hoe onnatuurlijk is het dan dat de vader zo'n zoon onterft.

En de echtgenoot – daar heb ik geen woorden voor, monsterlijk.

Maar die bedrieger, Volpone – dat slaat alles.

Nooit eerder vertoond.

Deze graaizucht en wellust kent zijn weerga niet.

Zijn alle beklagden aanwezig?

Waar is Volpone?

mosca Dit is zijn advocaat.

Volpone is te zwak en breekbaar.

rechter En wie ben u?

bonario Zijn parasiet, zijn slaaf, zijn pooier!

Laat Volpone verschijnen zodat je met eigen ogen getuige bent van zijn ziekelijk bedrog.

voltore Geloof u mij, op mijn eer en geweten,
hij verdraagt de buitenlucht niet.

rechter Hoe dan ook, ik wil Volpone zien.

voltore Zoals u wenst, al zal zijn aanblik eerder medelijden oproepen
dan verontwaardiging.

Sta mij toe dat ik zijn plaats of rol inneem.

De waarheid heeft voor ons niets te verbergen.

Ik kan niet wachten om te spreken.

rechter Spreek.

voltore Meneer de rechter.

Ik onthul zoveel smeerlapperij, schaamteloosheid en laag bedrog –
nooit eerder door Moeder Natuur vertoond zonder weerga, Venetië
onwaardig – dat het pijn doet aan je vals voorgelichte oren.

Deze perverse vrouw met haar masker van onschuld en
krokodillentranen,

deze zogenaamde schoonheid,
deze overspelige nymphomane,

gaat al jarenlang vreemd
met deze overspelige geile jongeheer.

Dit is geen fabel, maar een feit;

een hete daad op heterdaad,

betraapt door hem,

de argeloze echtgenoot, Corvino,

die het hen vergaf.

En deze ruimhartigheid wordt hier nu aangeklaagd.

De ondankbaren ontvingen zijn genereus gebaar met verachting.

En uit ongemak en schaamte begonnen zij de goede man te haten en besmeuren nu zijn naam.

Hier staat een ongelukkig en onschuldig man.

De vader, Corbaccio, hoorde van dit smerige overspel en nog veel meer ranzigheid.

Het teisterde keer op keer zijn gevoelige oren.

Hierdoor herkende hij in zichzelf de vader niet meer,
en in zijn zoon de zoon niet meer, en kon niet anders dan hem op
staande voet onterven.

rechter Wat een vreemde wending.

Bonario gaat door voor hoogst fatsoenlijk.

voltore Des te gevaarlijker is zijn amoraliteit.

Hij verbergt het onder het mom van onschuld.

Maar zoals ik al zei, zijn vader onterft Bonario –

ik weet niet hoe het hem ter ore kwam –

maar op het moment supreme sluipt die vader-moordenaar (ik kan 'm
niet anders noemen),

samen met zijn minnares heimelijk het huis van Volpone binnen, die tot
erfgenaam gemaakt zou worden, en wacht op zijn vader.

Met als doel,

ik krijg 't niet over mijn lippen, dat een zoon zijn vader, en dan ook nog
zo'n vader

– zo'n vuile misdaad –

om zijn vader te vermoorden.

Als, godzijdank, de vader niet verschijnt, wat doet hij dan?

Hij bezint zich niet.

Nee, een misdaad komt nooit alleen.

Een gruweldaad.

Hij sleept de zieke, een hulpbehoevende ouwe man die al drie jaar in zijn onschuldige bed ligt,

naakt over de vloer en laat hem daar liggen.

Hij verwondt de bediende in zijn gezicht,

pakt die hoer, en werkt haar af.

Niet tegen haar zin trouwens.

En ze beschuldigen Volpone van verkrachting.

Ik vraag je te luisteren naar mijn conclusie.

Bonario beschuldigt Volpone van verkrachting om hem in diskrediet te brengen bij zijn vader, Corbaccio.

Om zijn eigen reputatie te redden, keert hij zich tegen Corvino, aan wie zij, tot hun schaamte,

hun leven te danken hebben.

rechter Kunt u dat bewijzen?

bonario Luister niet naar deze omgekochte tong.

rechter Beheers u.

bonario Zijn ziel is te koop. Voor een paar centen meer pleit hij tegen de Schepper.

rechter U laat u gaan.

voltore Nee nee, laat hem begaan, verwacht geen mededogen van iemand die meedogenloos is tegen zijn vader.

rechter Maar heeft u bewijs?

celia Was ik maar nooit geboren.

voltore Corbaccio.

rechter Wie is dat?

voltore De vader.

rechter U wordt gehoord.

corbaccio Vermoord, alweer?

rechter Nee, gehoord.

corbaccio Ik zeg niets.

Ik stop nog liever mijn mond vol aarde.

Mijn hart walgt van zijn bestaan,

ik ken hem niet.

rechter Waarom?

corbaccio Misgeboorte, een afwijking van de natuur, niet verwekt door mij.

bonario Ik herken je niet.

corbaccio Ik ken jou niet, ik hoor je niet, jij miskraam, zwijn, geit, wolf, vadermoordenaar.

bonario Ik laat liever mijn onschuld belasteren dan dat ik in opstand kom tegen mijn vader.

voltore Corvino.

rechter Wie is hij?

voltore De bedrogen echtgenoot.

corvino Deze vrouw is een hoer.

Geil beest, erger dan een patrijs.

rechter Ho ho.

corvino Neukt als een pony.

rechter Respecteer het gerecht.

corvino Ik zou uw oren graag ontzien.

Maar als u mij toestaat:

Ik zag haar vastgelijmd aan die beuk,

die eik, die fraaigekapte boomstam.

Mijn horens zijn het bewijs,

en bevestigen het verhaal.

mosca Perfect.

corvino Ik maak mezelf toch niet belachelijk?

mosca Nee, ben je gek.

corvino Ik hoop dat zij regelrecht naar de verdoemenis gaat.

Er bestaat geen grotere hel dan een hoer.

Celia valt flauw.

corvino Tuurlijk! Mooi gespeeld! Alweer!

rechter Geef haar lucht.

Wat heeft u te zeggen?

mosca Mijn wonden spreken voor me,

opgelopen toen ik Volpone wilde beschermen tegen die

vadermoordenaar en die strak geregisseerde dame, die op bevel haar

verkrachting

stond te faken.

bonario Wat een schaamteloos verhaal.
rechter U heeft al gesproken, nu mogen zij.
Het stinkt hier naar bedrog.
Deze vrouw heeft teveel gezichten.
voltore Ze is een geile professionele hoer.
corvino Onverzadigbare harige muts.
voltore Laat je niet gek maken door haar hysterie.
Vandaag lebberde ze nog een argeloze Engelse gentleman af.
Deze man zag ze bezig in een gondel.
mosca En dit is Lady Would-Be, de vrouw die ze achterna ging om die
arme man te redden.

Scène 6

lady Daar is ze!

Af! Jij vuile verklede snol, met je hyena-tranen.

Hoe durf jij mij nog in de ogen te kijken, slettebak.

Met de excuses voor de rechtbank.

Het is niet mijn bedoeling mijn eer

of die van de vrouw naar beneden te halen.

rechter En jullie kant van de zaak?

bonario Ons geweten.

celia En onschuld, de hemel staat ons bij.

rechter Daar kan ik geen chocola van maken.

bonario Nee, hier niet.

Waar het geschreeuw en de meerderheid de doorslag geven.

rechter Dat is een belediging.

Volpone wordt binnen gebracht als krachteloze hulpbehoevende;

impotent tot op het bot.

voltore Hier komt ons bewijs op.

Onomstotelijk.

Laat hun tong verstommen.

Kijk, hier is de verkrachter,

de Casanova,

de grote bedrieger,

de Player,

het neukdiertje.

Zie je het voor je deze heupen die onophoudelijk tekeer gaan op kletsende dijen?

Kijk die handen, zijn die niet gemaakt om lekker te foezelen aan damestietjes.

Misschien veinst hij 't wel.

bonario Inderdaad!

voltore Zullen we hem folteren?

bonario Leg hem het vuur aan de schenen.

voltore Bewerk hem met gloeiend ijzer op de pijnbank.

Vierendeel hem!

Ik heb gehoord dat dat de jicht verlicht.

Help hem van die ziekte af, doe hem die gunst.

Ik verzeker je, hij zal daarna nog net zoveel ziektes hebben als jij sletten en jij pikken op poten.

Als dit soort wandaden, infaam en abject, dit exorbitante gedrag wordt getolereerd, is een mens dan nog zeker van zijn goede naam, van zijn leven, als je zo vals beschuldigd kunt worden?

Wie van ons is dan nog veilig?

Heeft hun verhaal ook maar iets met de werkelijkheid te maken?

Zelfs de slechtste neus ruikt hier boze laster en laag bedrog.

Zorg voor deze goede man die bedreigd wordt door hun fabels.

En wat hen betreft, concludeer ik:

Als slechte mensen, heet en geil, opgehitst door lust, steeds verder afglijden, wordt verdorvenheid de nieuwe vanzelfsprekendheid.

rechter Sluit die wangedrochten op. Ieder apart.

Celia en Bonario gaan af (en worden inderdaad ieder apart afgevoerd).

rechter Breng Volpone voorzichtig naar huis.

Onze goedgelovigheid deed hem onrecht.

Volpone gaat af.

rechter U heeft ons een gunst bewezen met deze onthulling.

De strafmaat wordt vanavond bekend gemaakt.

De rechter gaat af.

voltore Was ik goed?

mosca Fantastisch!

Wat een tong, van goud.

Had ik zo'n tong, ik zou je erfgenaam maken van de hele stad.

Alles is van jou –

Voltore af

mosca Inclusief de duivel, vuile advocaat.

Corvino! Die bedrogen echtgenoot was echt goed gespeeld.

corvino Ja, nou is het haar schuld.

mosca Ja, nou is het haar schuld.

corvino Ik ben nog steeds bang voor die advocaat.

mosca Nee, joh.

Corvino af

© 1605, Ben Jonson
© 2016, vertaling Dood Paard
© 2016, vertaling gedicht van Daniil Charms,
Robbert-Jan Henkes

akte 5

Scène 1

volpone De crisis is bezworen
en ik ben er nog steeds.

Ik had nooit problemen met mijn rol, tot daarnet.

Hier binnen gaat het prima, maar in het openbaar, voor het grote
publiek moet ik opletten.

Ik mag echt niet rechtop lopen.

Mijn linkerbeen schoot in een kramp
en ik dacht dat ik op slag verlamd was.

Ik moet positief blijven. Als ik dit soort angsten toelaat, krijg ik zeker
een kwaadaardige ziekte.

Geef me een goed glas wijn om dit gevoel uit mijn hart te verjagen.

Hmm, hmm, hmm. drinkt
mosca Maar nu stoppen we.

Dit was ons meesterwerk.

volpone Het is al bijna weg. Ik kom er wel overheen. drinkt nog eens

Ik leef, het bloed stroomt weer.

Je was heel goed, Mosca.

mosca Ik vind wel dat je advocaat, die zich zo uitgesloofd heeft, het verdient om eens heel rijkelijk bedrogen te worden.

volpone Absoluut, helemaal mee eens.

Tijd voor hun laatste dans?

mosca Zoals je wilt.

enter Castrone en Nano

volpone Ga de straat op en zeg dat ik dood ben.

Doe het geloofwaardig en toon je verdriet.

Zeg dat alle laster me teveel is geworden.

exeunt Castrone en Nano

tegen Mosca Pak het testament, dan zet ik je naam eronder.

Scène 3

voltore Wat hoor ik nou?

mosca Perzische tapijten, negen –

voltore Waar is het testament?

Laat het me ondertussen even lezen.

mosca Twee sets beddengoed,

met zilverborduur –

Corbaccio wordt binnen gereden

corbaccio Hier ben ik.

voltore Die komt moeilijk doen.

mosca Met goudstiksel, nog eens twee –

enter Corvino

corvino Is het zover, Mosca?

Volpone piept door een soort gordijnachtig iets.

Wat doet de advocaat hier?

En die Corbaccio?

corbaccio Wat doen zij hier?

mosca Acht kisten met linnengoed –

corvino Mosca, het testament. Dan laat ik het ze zien, zodat ze
oprotten.

mosca Zes kisten met kant, vier met damast – Daar. wijst op een
stapeltje papieren

corbaccio Is dat het testament?
mosca Donzen dekbedden, rolkussens –
tien hemelbedgordijnen –
voltore Mosca erfgenaam?
corbaccio Wat zeg je? –
mosca Twee kastjes van ebbenhout –
corvino Hou je ons voor de gek?
mosca – ik heb het zo druk, ongelooflijk,
een vermogen in mijn schoot geworpen.
Oei, niet mijn smaak – een zoutvaatje van agaat.
corvino Is dit alles wat er van mijn hoop over is?
Alsjeblieft Mosca, een woordje.
mosca Waarom blijf je hier nog eigenlijk, ezel?
Jij bent wel het meest exemplarisch van iedereen.
Deze parel was van jou, zeg je? Klopt. En deze diamant?
Ik ontken het niet, en toch bedankt.
Verder nog iets?
Het leukste van alles is: Je bent een hoorndrager zonder bedrogen te
zijn.
Ga naar huis en word ook maar depressief, of gek.
exit Corvino
voltore Heel goed, hij bedriegt ze allemaal voor mij.
corbaccio Mosca erfgenaam?
Ik ben misleid en bedrogen door een parasiet.
Valse slet.

mosca Ja, joh.

Hou je mond maar, anders trek ik dat laatste tandje er ook uit.

Ben jij niet die vieze hebberige driepoot, die me wilde inhuren om mijn baas te vergiftigen? Toch? En die vandaag zijn zoon ontferfde? Meineed pleegde?

Ga naar huis, sterf en rot weg.

Als je ook maar één letter uitkrast, vertel ik alles.

Vertrek, laat je wegrijden, ga, ga en rot weg.

exit Corbaccio

voltore Dat hou je goed vol, beste Mosca.

mosca Pardon?

voltore Echt waar.

mosca Een tafel van lavasteen – waarom val je me in godsnaam zo lastig.

voltore Hou nou maar op, ze zijn weg.

mosca Wie ben jij? Hè?

O, het spijt me, genie.

Echt waar, ik vind het heel erg voor je, maar het is mij ook allemaal in de schoot geworpen. Ik zou bijna wensen dat het niet gebeurd was, maar de wil van de dode moet worden gerespecteerd. Mocht ik nog rechtszaken hebben – wat ik niet hoop, want het gaat allemaal zo lekker nu – dan roep ik direct jouw agressieve hulp in – uiteraard niet zonder betaling van het gebruikelijke uurtarief. Beste man, nog bedankt voor de schaal.

Oei, je ziet er wat geconstipeerd uit. Ga lekker naar huis en trakteer jezelf op een stevige darmspoeling.

Voltore af

volpone Zeg dat hij ook wat pruimen eet!

Hmm, laat me je knuffelen, lekker boefje van me.

Ik zou je in Venus willen omtoveren –

Mosca, doe maar snel mijn dure kleren aan en ga de straat op. Laat je zien en kwel ze maar wat meer.

Dit plot moeten we nog verder uitwerken.

Dit feestje wil niemand missen, toch?

mosca Zij zeker niet.

Ik weet iets passends.

volpone Vertel.

mosca Je moet je verkleden zodat je ze verder kan treiteren in de rechtbank.

Ik weet iets passends. Hier, de kleren van een gerechtsdienaar.

Volpone verkleedt zich als gerechtsdienaar,

Mosca als edelman.

exit Volpone

mosca En nu spelen we vossenjacht.

Nu heb ik de sleutel en alles in handen.

Hij moet zo nodig dood zijn voor het zover is.

Ik wil zijn graf of zijn goud.

Ik ben zijn erfgenaam.

Dit is de prijs die hij betaalt voor dit laatste pleziertje. Gevangen in zijn eigen vossenhol.

Scène 10

enter rechter, griffier, gerechtsdienaren (inclusief Volpone), Bonario, Celia, Corbaccio, Corvino, Voltore

rechter 1 Leid de beklaagden naar voren voor de uitspraak.

voltore Nog een woordje alstublieft.

Ik weet niet tot wie ik me eerst moet richten, tot jullie rechters, of deze onschuldigen, die ik allebei heb bedrogen. Mijn excessieve hebzucht – corvino Hij is bezeten.

tegen Corbaccio Aan ons plan vasthouden:

Alleen schaamteloosheid kan ons nu helpen.

voltore Ik ben niet gek geworden, edelachtbaren, maar het is mijn geweten – mijn geweten, beste mensen – dat mij nu dwingt de waarheid te spreken.

Die parasiet, die misdadiger is de aanstichter van alles.

rechter 2 Waar is die misdadiger? Haal hem hierheen.

corvino Edelachtbaren, deze man is in de war,

dat heeft hij zelf gezegd; want hij hoopte op de erfenis van de oude Volpone, die inmiddels dood is –

rechter 3 Is Volpone dood?

corvino Pas dood, edelwaarden –

voltore Wilt u zich verwaardigen deze papieren te bekijken en ze te bestuderen? geeft papieren aan de rechters

Ik twijfel er niet aan dat ze de waarheid aan het licht brengen.

corbaccio Die advocaat is een crimineel, hij liegt –

rechter 1 Leg uit.

corbaccio En die parasiet ook.

corvino Het is overduidelijk, heren, dat hij bezeten is.

rechter 2 bestudeert de papieren van Voltore

Hij zegt dat deze jongeman onrecht aangedaan werd en dat deze jonge vrouw daarheen werd gebracht onder dwang van haar echtgenoot, en er werd achtergelaten.

Maar dat Volpone haar aangerand zou hebben, vindt hij volstrekt ondenkbaar, gezien zijn zwakte.

corvino Edelachtbaren, hij is bezeten.

Ik zeg het nog een keer, bezeten.

volpone fluistert tegen de advocaat Voltore Luister, de parasiet vertelde me dat zijn baas nog leeft. Dat jij nog steeds de erfgenaam bent. Je hoop blijft onveranderd. Het was gewoon een spel –

voltore Hoezo?

volpone Om te zien of je overeind bleef en om je liefde te testen.

voltore Weet je zeker dat hij leeft?

volpone Leef ik?

voltore O, ik was te impulsief.

volpone Je kan het nog goed maken.

Iedereen roept dat je bezeten bent; stort neer

en doe alsof. Ik speel wel even mee voor de geloofwaardigheid.

Voltore valt.

God zegen deze man.

tegen Voltore Hou je adem in, zodat je rood aanloopt.

Kijk, kijk, kijk, kijk!

Hij kotst kromme spijkers. Zijn ogen zijn gefixeerd als een dode haas bij de poelier. Zijn mond trekt heen en weer. Zie je, nu zit het in zijn buik.

corvino De duivel.

volpone Nu in zijn keel.

corvino Duidelijk.

volpone Het wil eruit, het wil eruit. Kijk, daar vliegt het.

In de vorm van een blauwe pad met vleermuisvleugels.

Zie je het niet?

volpone Kijk. Hij komt weer tot zichzelf.

voltore Waar ben ik?

volpone Goed nieuws, het ergste is achter de rug.

Het is uitgedreven.

rechter 1 Laat hem de papieren zien.

Herken je dit?

volpone Ontkennen. Zweer dat je het niet kent.

voltore Ja, ik ken het heel goed, ik heb het zelf geschreven. Maar de inhoud is gelogen.

bonario Dit is bedrog.

rechter 2 Wat een puinhoop.

Dan is die Mosca dus niet schuldig?

voltore Net zomin als Volpone.

rechter 3 Maar die is dood?

voltore Nee, die leeft –

rechter 1 Hoezo leeft?

voltore Leeft.

volpone Het wordt hier steeds ingewikkelder.

rechter 3 Jij zei dat hij dood was.

voltore Nee, nooit.

rechter 2 tegen Corvino Jij zei het!

corvino Dat heb ik gehoord.

enter Mosca

rechter 4 Hier komt de goede man, laat Mosca er door.

rechter 3 Een mooie man. En als Volpone dood is, een perfecte match voor mijn dochter.

volpone Mosca, ik ging bijna ten onder, die advocaat verraadde alles.

Maar het is hersteld en alles loopt weer op rolletjes – beaam dat ik leef.

mosca Wat is dit voor vervelende kerel. Meest edelachtbaren, ik had graag eerder gehoor gegeven aan jullie oproep, ware het niet dat ik verplichtingen elders had ten aanzien van de teraardebestelling van mijn dierbare baas –

volpone Mosca!

mosca Die ik een uitvaart wil geven die bij zijn rang en status past –

volpone Ja, naai me maar waar ik bij sta.

rechter 3 Stil daar.

Nog complexer.

mosca tegen Volpone Geef me de helft.

volpone Ik ga nog liever dood.

mosca Dat zou ik niet zeggen als ik jou was.

rechter 1 Haal de advocaat.

Heb jij niet bevestigd dat Volpone in leven is?

volpone Ja, Volpone leeft.

Dat heeft deze man me verteld.

tegen Mosca Oké, je krijgt de helft.

mosca Kent iemand dit bezopen figuur? Ik heb die kop niet eerder gezien.

tegen Volpone Nu kan ik het helaas niet meer doen voor die prijs.

volpone Nee?

rechter 1 tegen Voltore Wat heb jij te zeggen.

voltore De gerechtsdienaar vertelde het me.

volpone Klopt, en ik zweer op mijn eigen leven dat hij leeft, dat heeft dit schepsel me gezegd.

mosca Alleredelachtbaarste heren, als dit soort valse beschuldigingen tegen mij wordt getolereerd, dan heb ik niets meer te zeggen.

Ik hoop dat jullie me niet hiervoor hebben laten komen.

rechter 4 wijst op Volpone Voer hem weg.

volpone tegen Mosca Mosca. Bedrieg je me?

Verraad je me?

rechter 4 En leer hem zich te gedragen zoals dat hoort tegenover een persoon met zo'n status.

Functionarissen beginnen Volpone weg te dragen.

mosca Mijn nederige dank, edelachtbaren.

volpone En alles verliezen wat ik heb? Ik moet snel zijn. De vos komt
weer tevoorschijn. doet zijn vermomming af
mosca Baas.

volpone Ik trek je mee in mijn val.

Je likt je niet omhoog met mijn kapitaal.

mosca Wat, baas!

volpone Ik ben Volpone en dit is mijn slaafje.

Dit is een slaaf van zichzelf,

dit een inhalige gek,

dit een misvormde pooier.

En omdat we hier allemaal een vonnis van u verwachten – we zijn reuze
benieuwd –

hou ik het kort.

corvino Als ik even mag, edelachtbaren –

rechter 2 Wat een wonder, het touw is uit de knoop.

rechter 4 Duidelijker kan niet.

rechter 3 Groter bewijs van hun onschuld bestaat niet.

rechter 1 Bonario en Celia zijn vrij.

Parasiet, jij bent blijkbaar de bedenker, zo niet regisseur, van al deze
perverse gedaanteverwisselingen. En nu beledig je ook nog de
rechtbank met je onbeschofte gedrag en misbruik je als proleet de
status van een Venetiaanse edelman. Hiervoor luidt de strafmaat: eerst
zweepslagen, daarna levenslang galeislaaf.

Volpone, vanwege je afkomst kan je niet hetzelfde vonnis ondergaan.

Ons oordeel luidt, dat al je vermogen onmiddellijk zal worden overgedragen aan het centrum voor chronische geslachtsziekten. En, omdat het merendeel werd verkregen door middel van misleiding, het veinzen van artritis, reuma, verlamming en dergelijke aandoeningen, moet je plat liggen in je cel, vastgeketend met boeien, tot je daadwerkelijk doodziek en verlamd bent.

Verwijder hem.

Voltore, om de schande die je jouw ambtgenoten hebt bezorgd, word je geschrappt uit het tableau en verbannen uit ons rijk.

Breng Corbaccio dichterbij.

We maken al je bezit over aan je zoon. En sluiten je op in het klooster van San Spiritu. Omdat je niet in staat bent geweest goed te leven, zal je leren goed te sterven.

Corvino, jij zal je huis uitgeroeid worden, Venetië rondgevaren, door het Canal Grande en een muts op je hoofd met lange, witte ezelsoren, in plaats van horens. En in dat kostuum moet je naar de schandpaal lopen met een papier op je borst, met daarop de tekst: Ik wil bekogeld worden met rotte vis. En als straf voor de misdaden die je je vrouw hebt aangedaan, zal je haar naar haar vader sturen, met een driedubbele bruidsschat.

Dit zijn al jullie vonnissen.

Diefstal schrokt alles op, tot het obees wordt, en dan begint leeg te bloeden.

exeunt

enter Volpone als manneke

volpone

De saus van een toneelstuk is het applaus.

Hoewel de vos is veroordeeld door de paus,

Hoopt hij toch dat hij geen straf hoeft te ondergaan

Voor wat hij u allemaal heeft aangedaan.

Mocht dat wel zo zijn, jouw hem uit,

hier staat hij naakt en bloot.

Zo niet, wel thuis, en klap uw handen rood.

Volpone ging in deze bewerking van Dood Paard in première op 29 oktober 2016 in theater Frascati in Amsterdam

Gespeeld door Kuno Bakker, Gillis Biesheuvel,
Lotte Dunselman, Jorn Heijdenrijk en Manja Topper

www.doodpaard.nl

De proloog, het gedicht van Daniil Charms

Over hoe papa voor mij een bunzing schoot komt uit:

Bij mij op de maan, een keuze uit de Russische kindergedichten vanaf de zeventiende eeuw, vertaald en toegelicht door Robbert-Jan Henkes, uitgegeven door Van Oorschot (2016) en is te vinden op blz. 432-433

Ben Jonson (1572-1637) was een toneelschrijver, dichter en acteur uit de Engelse Renaissance. Als tijdgenoot van William Shakespeare is hij vooral bekend om zijn satirische toneelstukken. Volpone, The Alchemist, en Bartholomew Fair worden beschouwd als zijn beste werken. Daarnaast wordt hij ook geroemd om zijn lyrische poëzie. Er wordt beweerd dat Shakespeare in een van Jonsons vroege stukken speelde: Every Man in his Humour

Werk

Every Man in his Humour – 1598

Every Man out of his Humour – 1599

Cynthia's Revels – 1600

The Poetaster – 1601

Sejanus – 1603

Volpone – 1605

Epicoene or The Silent Woman – 1609

The Alchemist – 1610

Catiline – 1611

Bartholomew Fair – 1614

The Devil is an Ass – 1616

The Staple of News – 1625

The New Inn – 1629

The Magnetic Lady – 1632

A Tale of a Tub – 1633

The Sad Shepherd – onvoltooid